ACC. N:R M10040: 1-11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland
Härad: Östra
Socken: Alseda
Uppteckningsår: 1946

Upptecknat av: Gottfrid Wagnér
Adress: Alseda
Berättat av: upptecknaren
Född år 1884 i Alseda

Arbetsgillen. s. 1-11. H. E. F.

Skriv endast på denna sida!

A.-B. GRAHNS BOKTR., LUND

H. E. 7
ACC. N:R M.10040:1.
LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Arbetsgillen.

Allmänna synpunkter

Vad som här nedan meddelas gäller 1800-talets senare hälft samt början av 1900-talet.

Ordet arbetsgillen torde icke höra till bygdens äldre mål. För övrigt var allt så enkelt bland bygdens enkla folk.

Köröl, köregänge, körhjälp.

Om någon som ägde eller brukade en gård, ett

2/

ACC. N:R M. 10040:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

torp eller en lägenhet, av någon anledning kom i svårighet och icke själv kunde utföra arbetet i rätt tid, så anordnade han köregänge. Han bad grannar och andra i trakten att komma till honom och köra (plöja, ärja) en dag. Var och en hade med sig oxar eller häst samt plog eller ärjekrok (årder). Och så kunde det kanske höstköras på en dag.

Det var ju då vanligt att det bjöds på mat och dryck.

Flöttöl, flyttkjälp.

När en bonde flyttade från

ACC. N:R M.10040:3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en bygd till en annan blev det så många lass flyttsakker. Då brukade han bedja grannar dels från bostället, där han bodde, och dels från den trakt, dit han skulle flytta, att vardera köra ett flyttlass. Efteråt anordnades i det nya hemmet en bjudning, som kallades flåttekalas.

Ett annat slags köregånge anordnades, då någon skulle bygga och då behövde hjälp med framforsling av timmer. Dessa köregånge voro av två slag.

1. Den, som skulle bygga,

4/

ACC. N:R M.10040:4.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

bad bönderna i den närmaste trakten om ett träd som gåva av den vardera. Så fällde de trädet och körde det till den som skulle bygga.

2. Främlinga bad om hjälp endast med körningen av timret.

Det var brukligt att det vid ett körelag bjöds på traktering.

Taklagsöl.

Vid täckningen av ett nytt hus, var det vanligt, att det bjöds på extra traktering. Det förekom att grannar

5/

ACC. N:R M.10040:5.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

och andra vänner kom till familjen ifråga med täcke-grot (risgrynsgrot).

Skyragrot.

Vid skördens avslutande skulle det gärna vara lite extra förplägning. De kokade Gyragrot (risgrynsgrot).

Veagänge.

Det var vanligt att folk som bodde i en liten stäga och inte hade egen skog, bad om ved. De ställde

6/

ACC. N:R M.10040:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till med vagånge. De bad bönderna att de skulle köra till dem ett lass ved en viss dag. De som körde veden, bakturades sedan när de kom med veden eller också sangen vid en bjudning. En del bjöd vid sådana tillfällen även på brännvin.

En gumma i Slätta-gårdet, Pilagård, brukade säga: "bønərə de kømə sa jana temə, fø de vęet at ja ha dą som brenə på stękə"

Vid en sådan bjudning

7/

ACC. N:R M.10040:7/1

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Vid en sådan bjudning var det vanligt, att de fick kaffe och rikligt med vetebröd.

I regel fick de också kallickazäthing, d. v. s. mat som i stövtätt tillagats och serverades på en flat fat-rik. Det brukade vara tre-fyra skivor bröd av olika slag, en stor skiva ost (kåtske aven kmör), rullsylta, press-sylta, hängkorv.

Reagangel brukade hållas i mella dagarna mellan jul och nyår eller strax på nyåret medan det ännu fanns rikligt kvar av

8

ACC. N:R M. 10040:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

julmaten.
Maten på en sådan tallrik var så rikligt tillagen, så vederbörande kunde icke äta upp allt-sammans på en gång. Det överblivna skulle tas med hem i ett knyte. Likaså skulle det vetebröd som för var och en tillagats vid kaffedrickningen, om det icke genast förtärdes, föras med hem.
Seden med tall-riksfägning förekom för övrigt vid bjudningar av olika slag.

9/

ACC. N:R M. 10040:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Slåtteröl, slåttergånge.

De, som hade slåtter brukade emellertid gå tillsammans och hjälpa varandra med slåttern. Slåtterarbetet var hårt och drygt, och det gick liksom lättare på det sättet.

Det förekom också att somliga ställde till med gånge, så grannar och andra gick till dem och slådde utan ersättning.

10/

ACC. N:R M.10040:10.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

De gick tillsammans och rev potatis (till potatismjöl), de spann ull, stickade o.s.v.

Arbetsföreningar, vilka samlats till gemensamma arbets- och sympoten till förmån för missionsverksamheten, ha här förekommit sedan omkring mitten av 1800-talets senare hälft.

11/

ACC. N:R M. 10040 : 11.

LUNDS UNIV. FOLKMINNES-ARKIV

Yste

I Småländska folkminnen II sid. 73-80 finnes beskrivning av

Kyrkoherdens (prostens) yste
Kaplanens "
Organistens "
Kyrkstötens "
samt Bytyste
Tuggyste (dansyste)